

Vapaampaan anniskeluoikeuspolitiikkaan?

Aarne U. Mäkinen

Anniskeluravintoloiden määrä on kymmenen viime vuoden aikana lisääntynyt 1 482:sta 1 654:ään. Sopimusten yhdistämiset vuosien 1981 ja 1982 taitteessa lisäävät vielä määrää 79:llä. Ravintoloiden lisäys on ollut 251, siis keskimäärin 25 vuodessa. Viime vuonna kasvu oli peräti 67 eli keskimääräiseen verrattuna lähes kolminkertainen. Kasvun on mahdollistanut Alkon hallintoneuvosto vahvistaessaan anniskeluoikeuksien myöntämisperiaatteet ja hyväksyessään yksittäiset ja lähinnä yksityis-

ten anniskeluoikeushakemukset. Suhtautumistapa anniskeluoikeuksiin voidaan nähdä nykyisenä parlamentaarisenä, alkoholipoliittisena kannanottona, joka siis on ollut jälleen sallivampi (taulukko 1).

Ravintolat ovat yksityistyneet

Yhdeksän viime vuoden aikana omistajaryhmistä yksityiset (ml. laajaomistukselliset, joita ovat esimerkiksi Kansalliskauppa Oy:n, Talousosakekauppa Oy:n, Raviini Oy:n, Kauppa Hallenberg Oy:n ja Oy Palace Hotel Ab:n ravintolat) ovat kasvattaneet osuuttaan anniskeluravintoloista 44,7 %:sta 57,3 %:iin eli 12,6 %-yksikköä. Se on paljon eli 200 ravintolaa. Tosiasia siis on, että ravintolat ovat yksityistyneet. Samaan aikaan osuustoiminnalliset ovat menettäneet otettaan; vähennystä on tapahtunut 33,4 %:sta 25,3 %:iin eli 8,1 %-yksikköä, mikä merkitsee 135:tä ravintolaa vähemmän. Valtion omistamien ravintoloiden osuus on vähentynyt lievästi eli 5,7 %:sta 5,6 %:iin; vuonna 1985 näitä ravintoloita oli 93 (taulukko 2). Lisättäköön, että taulukossa 2 mainittujen Alkon tytäryhtiöiden Arctian ja Kantaravintoloiden sekä osakasyhtiön Liikeneravintoloiden lisäksi valtion ryhmään luettaan seuraavat ravintolat:

Taulukko 1. Alkoholilain alaiset anniskeluoikeudet

vuosi	anniskeluoikeudet		myöntämisperiaatteiden maksimikasvu, %	
	määrä	lisäys		
	lkm	%		
1968	968	+114	+13,3	
1969	1 101	+133	+13,7	
1970	1 182	+ 81	+ 7,4	8
1971	1 254	+ 72	+ 6,1	10
1972	1 329	+ 75	+ 6,0	10
1973	1 401	+ 72	+ 5,4	10
1974	1 458	+ 57	+ 4,1	10
1975	1 482	+ 24	+ 1,6	5
1976	1 496	+ 14	+ 0,9	3
1977	1 500	+ 4	+ 0,3	1
1978	1 510	+ 10	+ 0,7	1
1979	1 513	+ 3	+ 0,2	1
1980	1 525	+ 12	+ 0,8	1
1981	1 561	+ 36	+ 2,4	1+2*
1982	1 526 ¹	+ 44	+ 2,8	1+2*
1983	1 552	+ 26	+ 1,7	1+2**
1984	1 587	+ 35	+ 2,3	1+2**
1985	1 654	+ 67	+ 4,2	1+3**

¹Sopimuksia yhdisteltiin: 31. 12. 1981 1 561 > 1. 1. 1982 1 482. Tällä tavoin oikeuksien määrä väheni 79:llä.

*Karahviinioikeuksia.

**Rajoitettuja A- tai B-oikeuksia.

Ravintolakoulut

Vaasassa Ernst

Rovaniemellä Oppipoika

Jyväskylässä Priimus

Kuopiossa Savonia

Hanasaaren Ruotsalais-suomalaisen kulttuuri-keskuksen johtokunta

Hanasaari

Nordic-Hotel

Transit Terrace

Tämä artikkeli on kirjoitettu 31. 7. 1986.

Taulukko 2. Anniskeluravintolasektorin markkinaosuudet 1976 ja 1985

omistajaryhmä	osuus-% maan anniskeluravintoloista						
	anniskelu- sopimukset		asiakas- paikat		myynti		
	1976	1985	1976	1985	1976	1985	
yksityiset, laajaomistukselliset	44,7	57,3	38,8	49,1	38,7	42,7	
osuustoiminnalliset	33,4	25,3	30,6	28,0	37,8	35,6	
yhdistykset, kerhot, kunta	16,2	11,8	23,1	14,6	15,2	10,2	
valtio	5,7	5,6	7,5	8,3	8,3	11,5	
Arctia Oy		2,3	2,2	4,6	4,2	5,6	6,1
Kantaravintolat Oy		3,1	2,4	2,7	2,7	2,4	3,6
Liikenne- ravintolat Oy			0,5		0,5		0,7
yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Intercontinental
Kemi Oy
Klubiravintola
Veitsiluoto Oy
Veitsiluodon kerho

Kolmen viime vuoden aikana anniskeluravintoloiden määrä on lisääntynyt 128:lla. Samaan aikaan yksityisten (pl. laajaomistukselliset) omistamien ravintoloiden määrä on lisääntynyt peräti 157:llä eli elinkeinon kasvua enemmän (taulukko 3). Myönnetyistä 190 uudesta oikeudesta yksityiset (pl. laajaomistukselliset) ovat saaneet 156 ja valtio-omisteiset 5 (taulukko 4). Ilmiö selittyy paitsi sillä, että yrityskaupoissa etenkin osuustoiminnalliset, kerhot ja myös Alkon tytäryhtiöt ovat luponeet ravintoloista yksityisten hyväksi, myös sillä, että yksityiset yrittäjät ovat parhaiten oivaltaneet Alkon viimeaikaisen anniskelu-oikeuksien myöntämispolitiikan; sehän on viime vuosina suosinut pieniä hyvin hoidettuja ruoka- ja matkailupaikkoja, joissa on pöytiin tarjoilu. Lisäksi vuoden 1970 alusta voimassa ollut periaate, jonka mukaan oikeuksia myönnetään ensisijaisesti ammattitaitoisille yrittäjille tai heidän määräämisvallassaan oleville yhteisöille, on romuttunut ajan myötä. Jälkimmäiset, lähinnä osuustoiminnalliset ja Alkon tytäryhtiöt, eivät ole enää olleet etusijaisessa asemassa sopimuskumppaneita valittaessa.

Yksityisyrittäjät tietenkin sanovat, että oikeampi tarkastelutapa tässä yhteydessä on katella asiakaspaikkojen määrää.

Yhdeksän viime vuoden aikana omistajaryh-

Taulukko 3. Anniskelusopimukset omistajaryhmittäin 1982 ja 1985

	lkm		muutos	
	1982	1985	85/82	
yksityiset	746	903	+157	
laajaomistukselliset	51	44	- 7	
osuustoiminnalliset	445	418	- 27	
yhdistykset	68	68	± 0	
kerhot	118	113	- 5	
kunta	12	15	+ 3	
valtio	86	93	+ 7	
Arctia Oy		33	36	+ 3
Kantaravintolat Oy		37	39	+ 2
Liikenne- ravintolat Oy		7	9	+ 2
yhteensä	1 526	1 654	+128	

mistä yksityiset ovat kasvattaneet osuuttaan 38,8 %:sta 49,1 %:iin eli 10,3 %-yksikköä. Sekin on paljon eli noin 30 000 tuolia. Lisäyajakkaroiden myyntihän on vuodessa ainakin 300 milj. markkaa eli Kantaravintoloiden koko vuotuinen myynti.

Osuustoiminnallisten osuus on pudonnut vain 2,6 %-yksikköä ja Alkon tytäryhtiöiden 7,3 %:sta 6,9 %:iin eli 0,4 %-yksikköä. Mutta pudonnut kuitenkin. Ravintolaelinkeino on siis

Taulukko 4. Vuosina 1983, 1984 ja 1985 käsitellyt uudet anniskelu-oikeushakemukset omistajaryhmittäin

	myönnetyt			ennakkopäätökset			hylätyt			yhteensä		
	1983	1984	1985	1983	1984	1985	1983	1984	1985	1983	1984	1985
yksityiset	39	42	75	10	11	8	64	65	45	113	118	128
laajaomistukselliset	—	2	6	—	1	—	2	1	—	2	4	6
osuustoiminnalliset	2	5	2	3	2	1	10	2	5	15	9	8
yhdistykset	2	—	1	—	—	—	2	2	—	4	2	1
kerhot	3	3	1	—	—	—	2	3	1	5	6	2
kunta	2	—	—	2	2	—	1	—	—	5	2	—
valtio	1	3	1	—	—	—	1	1	2	2	4	3
Arctia Oy	1	2	—	—	—	—	1	—	1	2	2	1
Kantaravintolat Oy	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—
Liikenne-ravintolat Oy	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	2
yhteensä	49	55	86	15	16	9	82	74	53	146	145	148

Taulukko 5. Anniskeluhotellien markkinaosuudet omistajaryhmittäin 1985

	hotellien lkm	osuus %	huone- kapasiteetti lkm	osuus %	huone- myynti 1 000 mk	osuus %
yksityiset ja laajaomistukselliset	258	62,3	8 683	40,1	341 595	31,1
osuustoiminnalliset	83	20,0	7 060	32,6	409 381	37,3
yhdistykset, kerhot ja kunta	45	10,9	3 215	14,8	167 420	15,2
valtio	28	6,8	2 710	12,5	180 600	16,4
Arctia Oy	12	2,9	1 591	7,3	101 734	9,3
Kantaravintolat Oy	13	3,1	449	2,1	17 763	1,6
yhteensä	414	100,0	21 668	100,0	1 098 996	100,0

yksityistynyt asiakaspaikkoinakin mitattuna.

Yksityisten myyntikakun viipalekin suurentunut

Yksityisyrittäjät tietenkin jatkavat sanomalla, että se kaikkein oikein tarkastelutapa tässä yhteydessä on katsella myyntiosuuden määrää.

Yhdeksän viime vuoden aikana omistajaryhmistä yksityiset ovat kasvattaneet osuuttaan ravintolamyynnistä 38,7 %:sta 42,7 %:iin eli 4,0 %-yksikköä. Se on tietenkin vähän, kun muistetaan, että ravintoloista yksityisten osuus

on kasvanut 12,6 %-yksikköä ja asiakaspaikoista 10,3 %-yksikköä. Mutta toisaalta se on paljon, kun puhutaan jonkin omistajaryhmän kasvattaneen markkinaosuuttaan noin 300 milj. markkaa vuositasolla eli siis Kantaravintoloiden vuotuisen kokonaisyntymän luokkaa. Ja muiden kahdeksan vuoden aikana on tapahtunut samansuuntaista kehitystä yksityisten hyväksi.

Alkon tytäryhtiöiden osuus myynnistä on noussut vuoden 1976 8,0 %:sta 9,7 %:iin (huipussaan tytäryhtiöiden osuus oli vuosina 1966 ja 1967 eli 10,5 %), eli nekin ovat vertailuvuo-

desta suhteellisesti ottaen tehostuneet, mikä lienee koko elinkeinon tavoite. Ainakin tuottavuuden parantamisen pohtimiseen on ilmeisesti uhrattu viime aikoina paljon resursseja. Johtuuko tämä osaltaan elinkeinon omistusrakenteen muutoksesta?

Yhdistysten, kerhojen ja kuntien omistajaryhmän selvä pieneneminen osaltaan selittyy sillä, että asiakkaita ei enää sido ravintolan omistuspohja vaan se, millaisia palveluita sieltä saa. Näiden markkinaosuus on enää Alkon tytäryhtiöiden suuruusluokkaa.

Kaikki tilastolliset tosiasiat osoittavat siis selvästi, että ravintolaelinkeino on yksityistynyt mitataanpa ilmiötä ravintoloilla tai jakkaroilla, mutta myyntikakun viipaleilla mitattuna yksityistyminen on ollut vähäisempää.

Keiden omistuksessa anniskeluhotellit ja keskiolukahvilat?

Yksityiset omistavat ympärivuotisista hotelleista, joiden yhteydessä on anniskelutoimintaa, 62,3 % ja osuustoiminnalliset 20,0 %. Valtio omistaa vain 6,8 % (Alkon tytäryhtiöt 6,0 %). Yksityiset omistavat huonekapasiteetista 40,1 %, osuustoiminnalliset 32,6 % ja valtio 12,5 % (Alkon tytäryhtiöt 9,4 %). Huonemyynnistä osuustoiminnallisten osuus on 37,3 %, yksityisten 31,1 % ja valtion 16,4 % (Alkon tytäryhtiöt 10,9 %) (taulukko 5).

Heinäkuussa 1986 Alkon tytäryhtiöt omistavat Suomen 2 671 keskiolukahvilasta vain kaksi ja osakasyhtiö Liikenne-ravintolat yhdeksän. Keskioluen anniskelupaikoista yksityiset omistavat seitsemisenkymmentä ja Kesko- ja Tuko-kauppiat parisenkymmentä prosenttia sekä osuustoiminta loput.

Keskiolukahviloiden ohella toimii majoitus- ja ravitsemiselinkeinon piirissä, mutta anniskeluhallinnon ulkopuolella, ilman keskioluen anniskelulupaa muita kahviloita noin 2 200 ja noin 2 500 henkilöstöravintolaa. Edelliset ovat pääosin yksityisten omistuksessa, ja jälkimmäisistä Valtion ravitsemiskeskus (VARK) lähes 400 ravintolallaan lienee tunnetuin.

Anniskeluoikeuksien virallisista käsittelymääristä

Alkolta tiedustellaan uusista anniskeluoikeuksista paljonkin, mutta vain pieni osa

Taulukko 6. Käsitellyt anniskeluoikeushakemukset 1969—1985

vuosi	myönnetyt oikeudet	ennakkopäätökset	hylätyt	yht.	muutos-% ed. vuoteen
1969	135	—	39	174	+ 6,7
1970	80	—	75	155	-10,9
1971	91	16	74	181	+16,8
1972	85	36	68	189	+ 4,4
1973	91	41	99	231	+22,2
1974	63	32	97	192	-16,7
1975	41	18	74	133	-30,7
1976	34	7	69	110	-17,3
1977	20	7	56	83	-24,6
1978	29	9	52	90	+ 8,4
1979	23	10	78	111	+23,3
1980	40	13	57	110	- 0,9
1981	54	14	61	129	+17,2
1982	57	11	56	124	- 3,9
1983	49	15	82	146	+17,7
1984	55	16	74	145	- 0,7
1985	86	9	53	148	+ 2,1

syystä tai toisesta johtaa varsinaiseen hakemusmenettelyyn ja hallintoneuvoston käsitteilyyn. Tiedusteluja ei tilastoida, mutta yrittämishalukkuus on jälleen selvästi kasvanut. Virallisesti Alkon hallintoneuvostossa käsitellään nykyään vuosittain lähes 150 hakemusta, kun muutama vuosi sitten käsiteltiin vain satakunta. Viime vuonna käsiteltiin 148 hakemusta; hakijoista 86 sai oikeudet ja 9 ennakkopäätöksen sekä enemmän tai vähemmän tylyn hylkäyksen 53 (taulukko 6).

Yksityiset näyttävät selvästi eniten "himoitsevan" oikeuksia eli haluavan päästä Alkon sopimuskumppaniksi sen ehdoilla, kuten taulukosta 4 jo kävi ilmi. Viime vuoden 148 hakemuksesta peräti 128 oli yksityisten. Osuustoiminnalliset vaivautuivat rasittamaan hallintoneuvostoa vain kahdeksan kertaa, laajaomistukselliset kuusi kertaa ja valtio-omisteiset kolme kertaa. Edellä mainittujen "vähäinen kiinnostus" selittyy sillä, että niitä hoidetaan melko koordinoitusti ja että ne selvittävät etukäteen neuvotteluteitse hankkeensa läpimeno-mahdollisuudet ja ovat tottuneet yleensä luottamaan saamiinsa vastauksiin. Yksityisethän ovat näissä asioissa yksinäisiä yksityistenkin

joukossa ja kilpailuasemassa keskenään.

Viime vuonna yksityisten 128 hakemuksesta 75 hyväksyttiin, 8:sta annettiin ennakkopäätös ja 45 hylättiin. Osuustoiminnallisten kahdeksasta hakemuksesta viisi tuli hylätyksi.

Valtion ryhmän kolmesta hakemuksesta hylättiin kaksi, toinen Arctian ja toinen Liikeneravintoloiden, joka kyllä sitten kerran saikin anniskeluoikeudet.

Virallisesti siis yksityiset ovat anniskeluhallinnon todellinen työllistäjä.

Anniskelu periaatteessa Alkon yksityisoikeus

Julkisesti on toivottu, että ”jos Alko tarvitsee kokemuksia ravintola-alalta, olisi tämä periaate selvästi kirjoitettava myös lakeihin ja asetuksiin”. Toivomus on täytynyt jo ennen sen esittämistä. Vuoden 1969 alusta voimaan tulleessa alkoholilain 39. §:ssä sanotaan selvästi: ”Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa ainoastaan alkoholiyhtiö ja se, jolle yhtiön hallintoneuvosto on antanut anniskeluoikeuden.” Anniskelu on siis lain mukaan periaatteessa Alkon yksinoikeus. Käytännössä Alko on kuitenkin luovuttanut tarkoituksenmukaisuussyistä anniskelun yhtiön ulkopuolisten tehtäväksi. Luovuttaminen tapahtuu Alkon hallintoneuvoston myöntäessä anniskeluoikeuksia eli valitessa hakemuksista Alkolle anniskelusopimuskumppanin. Parlamentaarisen eduskunnan käsissä on lain muuttaminen. Alko toimii voimassa olevan lain mukaan.

On esitetty ongelmaksi (siitä huolimatta, että anniskelu lain mukaan on Alkon yksinoikeus) se, että Alko myöntää anniskeluoikeuksia ravintoloille samanaikaisesti, kun se itse omistaa ravintolaosakeyhtiöitä. Mahdollisten epäilyjen vuoksi ja vaikka hallintomenettelylaki ei Alkoa koskekaan, anniskeluhallinto näissä asioissa on järjestetty niin, että Alkon hallintoneuvoston jäsenet Alkon tytäryhtiöiden hallinnossa ovat vain seurantajäseniä eivätkä siis hallituksen jäseniä. Toisaalta Alkon johtokunnan jäsenet tytäryhtiöiden hallitusten jäseninä eivät osallistu tytäryhtiöiden anniskeluhallinnollisten asioiden käsittelyyn Alkossa. Näin myöntämis- ja myös valvontapolitiikassa pyritään hoitamaan Alkon julkishallinnollinen tehtävä vankkumattoman tasapuolisesti, eikä julkishallinnon ja Alkon konsernihallinnon raja

ole ”viinaan piirretty viiva”. Anniskeluhallinnon piirissä on koettu tehtävässä myös hyvin onnistutun, varsinkin kun tytäryhtiöihin on suhtauduttu tiukemmin kuin muihin yrittäjiin. Tämähän näkyy esimerkiksi taulukosta 4.

Erityisesti meitä anniskeluhallinnon piirissä työskenteleviä ja yksityisten yrittäjien virallisesti työllistämiä ilahdutti toimitusjohtaja Juha Rydmanin mielipidekirjoitus (Uusi Suomi 15. 6. 1986) seuraavilta osiltaan: ”Julkista viranomaistehtäväänsä hoitaessaan kuten myöntäessään anniskeluoikeuksia Alko on hoitanut tehtävänsä tasapuolisesti ja hyvin. Tämä on syytä todeta. Yksityinen ravintolaelinkeino on pitkälti yhtä mieltä Alkon anniskelulupapolitiikan suuntaviivoista sekä käytännön toteutuksesta ja antaa näille tukensa.”

Yhtä myönteinen oli Hotelli- ja ravintola-henkilökunnan liiton (HRHL) XVI edustajakokouksen julkilausuma 2. 7. 1986 seuraavilta osiltaan: ”Uusia anniskelulupia myönnetään hyvin hoidetuille kahviloille ja ravintoloille sekä matkailupaikoille, joissa ruoan osuus on liikevaihdon kannalta merkittävä.”

Julkilausuman toiseen kohtaan taas minun ei anniskeluhallinnon edustajana tarvitse ottaa kantaa: ”Yksityistäminen torjuttava — Yhteiskunnassa eri sektoreilla on tunteenomainen yksityistämismimma. Yhteiskunnallista yritystoimintaa pyritään luovuttamaan yksityisille. HRHL:n edustajakokous haluaa torjua tällaisen kehityksen. Alkon tytäryhtiöiden ja sosiaalista lomatoimintaa harjoittavien yritysten toiminta on nykyisessä muodossaan säilytettävä sekä toimintaa kehitettävä.”

Silti sanon raamattua (Matt. 10:24) lainaten: ”Ei ole opetuslapsi opettajaansa parempi eikä palvelija parempi isäntäänsä”.

Ollaanko siis samassa juupas-eipäs-tilanteessa kuin 6. 10. 1983 — tosin yksityistyneenä? Tuolloin Hotelli- ja Ravitsemisalan Yrittäjälitto r.y. lähetti Alkolle kirjeen, johon olivat yhtyneet silloiset Keskusosuusliike OTK, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK ja Rantasipi Oy. Muistioiden ja Alkon hallintoneuvoston käsittelyn jälkeen Alko katsoi, että ”alan elinkeinopoliittisessa kattojärjestössä Hotelli- ja Ravintolaneuvosto ry:ssä tulisi käynnistää eri yrittäjäryhmien välillä rakentavat keskustelut toimintatavoista ja tavoitteista”. Tuskinpa niitä on käyty, sillä HRN

jäsenyhteisöineen (Arctia Oy, E-osuuskunta Eka, Hotelli- ja Ravitsemisalan Yrittäjiliitto r.y., Rantasipi Oy, Suomen Hotelliyhdistys r.y., Suomen Matkailuliitto r.y., Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK) tuskin voi eikä edes halua sopia markkinaosuuksista eli ei kykene ottamaan askelta kartelloitumiseen. Vai voiko?

Lisäksi tonteista, huoneistoista ja rahoituksesta päättävät Alkon ulkopuoliset tahot, eli Alko on ajallisesti ketjussa viimeisenä siunaa-massa hankkeita ja muiden päätöksiä. Julkissa keskustelussa on siis kaiketi valtaosin haukuttu väärää puuta. Eli osoitteettomasti.

Onhan tästäkin mentävä eteenpäin!

Vuoden 1986 alussa anniskeluravintoloita oli 1 654. Alkon hallintoneuvosto on vahvistanut kuluvan vuoden oikeuksien lisäykseksi yhteensä 5 %; tämä merkitsee 83:a ravintolaa. Vuoden 1986 lopussa arvioidaan siis ravintoloita olevan noin 1 737.

Vuoden alussa toteutumattomia ennakkopäätöksiä oli voimassa 16, joista valtaosa toteutuu kuluvana vuonna. Nämä vähentävät toteutuessaan myöntämismahdollisuuksia.

Viidennen kokouksensa 12. 6. 1986 jälkeen hallintoneuvosto on jo käsitellyt 142 hakemusta; tämä vastaa aikaisempien vuosien kokonaisuuttakaan. Mutta loppuvuosikin on eletävä! Hakemuksista 64 on hylätty. Uusia on myönnetty 70 ja ennakkopäätöksiä annettu 8 (taulukko 7).

Jos lähdetään siitä, että toteutumattomia ennakkopäätöksiä vuosien 1985 ja 1986 sekä 1986 ja 1987 vaihteessa olisi yhtä paljon, voitaisiin siis kuluvana vuonna myöntää enää vain 13 oikeutta. Ne on jo myönnetty hallintoneuvoston elokuun kokouksessa, kun tätä kirjoitusta luetaan. Jos luetaan.

Myöntämismahdollisuuksia voidaan katsoa vielä olevan niiden ravintoloiden korvikkeeksi, jotka ovat kuluvana vuonna eri syistä lopettaneet toimintansa. Alkuvuodesta on ollut seitsemän sellaista, joiden tilalle siis myönnetään uusille ravintoloille oikeuksia. Mikäli kuluvana vuonna myönnetään uusia oikeuksia enemmän kuin lopetetaan, se merkitsee sitä, että hallintoneuvosiolla on halua ylittää itse vahvistamansa kiintiömäärät. Tähän sillä tietenkin on

Taulukko 7. Käsitellyt uudet anniskeluoikeushakemukset 1986

kokous	myön- netyt	ennakko- päätökset	hylätyt	yht.
1/86	16	3	13	32
2/86	15	1	13	29
3/86	10	—	12	22
4/86	17	3	19	39
5/86	12	1	7	20
yht.	70	8	64	142

täydet valtuudet.

Vuoden 1987 kiintiömäärät hallintoneuvosto vahvistanee kuluvan vuoden joulukuussa. Tätä edeltää syksyinen Alkon sisäinen ravintoloiden tarvearviomenettely, jonka pohjalta esitys hallintoneuvostolle tehdään. Nähtäväksi jää, sietävätkö, sallivatko ja suvaitsevatko parlamentaariset päätöksentekijät viittä prosenttia suurempaa kasvua ensi ja seuraavana vuonna vallitsevan ja vapautuvan alkoholipolitiikan rajoissa ja selvästi kiristyvässä anniskeluravintoloiden kilpailutilanteessa.

Oikeus anniskella mietoja viinejä vapaammaksi?

Täysin mahdollistahan olisi, että anniskelukulutuksen ja ravintolatiheyden säätelämiseksi edelleenkin pidättäytyttäisiin kuluvan vuoden kahden prosentin rajoituslinjalla tavanomaisen oikeuksien osalta. Tämähän merkitsisi 35 tavanomaisen ravintolan nettolisäystä ensi vuonna. Mutta annettaisiin juomavalikoimataan rajoitetuin tai paremminkin nykyään toiminta-ajatukseen sidottujen mietojen viinien oikeuksin toimivien eli lähinnä ruoka- ja matkailuravintoloiden määrän kasvaa ensi vuonna kuluvan vuoden kolmea prosenttia (52 ravintolaa vuonna 1987) nopeammin. Tällöinhän olemassa olevien ravintoloiden toimintaedellytykset heikkenisivät, mutta varsinkin yksityisten yrittäjien ideologinen kilpailun lisääntymistävoite toteutuisi entistä paremmin ja ruokaravintoloiden perustamiskynnys pakollisine, mutta yrittäjistä vastenmielisiltä tuntuvine näyttöaikoineen (nykyisin noin vuosi) lyhen-tyisi. Koska kaikki ravintolaa suunnitelleensa

kuvittelevat perustavansa hyvän ruokaravintolan, mutta eivät aina siinä eri syistä onnistu, tarvittaneen aina kuitenkin ohjeellisia prosentteja näiden ravintoloiden vuotuiseksi enimmäismääräksi tai ainakin vahvistettuja kriteereitä näiden oikeuksien myöntämiselle. Millaisen prosenttimäärän eri yksityiset yrittäjät olisivatkaan valmiit hyväksymään vapaan kilpailun jne. nimissä valtakunnalliseksi vuotuiseksi kasvuksi ja omalle markkina-alueelleen pitäen lähtökohtana Alkon olemassa olevaa kielteistä ja perusteltua kantaa alkoholijuomien ns. tukuhintakysymykseen? Haluttaessa kilpailun koventamista julkisen vallan taholta ei näet voida samaan hengenvetoon hakea sen seurauksena mahdollisesti tarvittavia valtion tukitoimia.

Jos siis Alkon hallintoneuvosto katsoo, etteivät alkoholipoliittiset seikat aseta esteitä karensittomalle ja prosentittomalle mietojen viinien anniskeluoikeuksien myöntämiselle toiminta-ajatukseen sidotuille hyvälle ruoka- ja matkailuravintoloille (jotka täyttävät asetetut kriteerit) melko vapaasti, asettuuko esteeksi

majoitus- ja ravitsemiselinkeino itse? Kestäisikö se nopean vapautumisen, vai pitäisikö nykyisille anniskeluravintoloille antaa riittävästi aikaa sopeutua uuteen, näköpiirissä olevaan tilanteeseen? Mitäpä nykyiset ravintoloitsijat arvelevat siitä, että heidän liikkeensä goodwillin (käytännössä sisältää anniskeluoi-keudet) arvo tulee väistämättä putoamaan? Kyetäänpö luomaan käytännössä toimivat ruokaravintoloiden oikeuksien myöntämiskriteerit, niin että ammatti(keittiö)henkilöstön lähtiessä palveluksesta tai ravintolan yrittäessä muuttaa toimintaansa alkoholivaltaiseksi on oikeudenmukaista todeta anniskelutoimintakin lakanneeksi?

Pohtikaamme vastauksia kysymyksiin jo nyt sitä hetkeä varten, kun päättäjät katsovat ajan kypsäksi vapauttamiselle. Myös asiakkaan näkökulmasta! Sillä ravintolat eivät ole valtiota, Alkoa, omistajia tai henkilökuntaa varten — vaan asiakkaita varten, jotka toivovat ruoka- ja juomapalvelujen saatavuuden parantamista kovenevan kilpailun alentamin huokeammin hinnoin.

English Summary

Aarne U. Mäkinen: Vapaampaan anniskeluoikeuspolitiikkaan? (A More Liberal Licensing Policy?)

This article describes trends in licensing policy in Finland over the last ten years and considers how this policy should be changed so that restaurants can provide a better service for their customers.

On-premises sale of alcohol in Finland is, in principle, legally the sole right of Alko, but in practice, by granting licences to others, Alko has surrendered nearly all of this function to outsiders. In recent years there has also been a progressive trend towards privatization, so that chains of

cooperatives have lost some of their market share.

The article recommends that this trend should continue and be strengthened, with the number of chains and large restaurants continuing to be strictly limited, and the limitations on the number of restaurants licensed to serve table wines being lifted practically completely. Thus, restaurants would not exist for the benefit of the State, Alko, the owners or the staff, but for the customer, who would like an improvement in the availability of food and drinks at the lower prices that would result from greater competition.

Alkoholipolitiikka Vol. 51: 198—204, 1986